

Raadsvoorstel

Voorstel aan de raad van de gemeente Noardeast-Fryslân

Jaartal + zaaknummer : 2025 / 317002
Raadsvergadering d.d. : 29 januari 2026
Portefeuillehouder : H. Jouta
Programma : (5) Wenjen & Omjouwing
Programmaonderdeel : Erfgoed
Naam opsteller : D. Bloemhof (E-mail: d.bloemhof@noardeast-fryslan.nl)
Onderwerp : Concept omgevingsprogramma erfgoed
Begrotingswijziging : Nee

Voorgesteld raadsbesluit

Geen wensen en bedenkingen kenbaar te maken over het bijgaande omgevingsprogramma erfgoed.

Inleiding

Via een traject met een startnotitie, een contourennota en stakeholdersbijeenkomsten, verscheen in 2023 de "Erfgoednota Noardeast-Fryslân 2023-2033". Op 30 november 2023 werd de raad middels It Petear geïnformeerd over deze Erfgoednota. Daarbij werd beloofd dat als de Erfgoednota voor vaststelling zou worden aangeboden, er een uitvoeringsprogramma in wordt opgenomen waarin ook de financiële consequenties inzichtelijk worden gemaakt. In de brief aan de raad van 16 juli 2024 werd aangegeven waarom dit nog niet was gelukt.

Inmiddels was ook de Omgevingswet van kracht. Om aan te sluiten bij het instrumentarium en begrippenkader van de Omgevingswet, moest de Erfgoednota in een omgevingsprogramma erfgoed worden omgezet. De Erfgoednota van 2023 is daarom geactualiseerd, waarbij de door de raad vastgestelde vijf ambities voor cultureel erfgoed de basis zijn gebleven. De ambities zijn uitgewerkt in maatregelen, instrumenten, werkzaamheden en acties. Een aantal acties en werkzaamheden zijn al in gang gezet, lopen of zijn in afrondende fase; uiteraard alleen waar deze al financieel zijn gedekt.

Het omgevingsprogramma erfgoed is de interne zelfbindende kapstok die door het college van B&W wordt vastgesteld. De raad hoeft een dergelijk programma niet vast te stellen. Niettemin is en blijft de raad betrokken bij de totstandkoming van het omgevingsprogramma conform de afspraken die daarover zijn gemaakt. Het ontwerp-omgevingsprogramma erfgoed is door het college op 26 augustus 2025 vrijgegeven voor ter inzagelegging. Er is één zienswijze en een aantal losse reacties ingediend. Deze zijn verwerkt in het concept-omgevingsprogramma erfgoed dat met dit voorstel wordt voorgelegd aan de raad.

Beoogd effect

Met de werkzaamheden, maatregelen en acties uit het omgevingsprogramma erfgoed bijdragen aan het goed beschermen van erfgoed, te borgen bij ontwikkelingen en te benutten.

Argumenten

1.1 Het omgevingsprogramma past in het coalitieakkoord.

In het coalitieakkoord van het college 2024-2026 "Foar de mienskip" is een belangrijke rol weggelegd voor bescherming, behoud en beheer van monumenten en ander erfgoed in onze gemeente. Naast kansen zijn er ook bedreigingen voor erfgoed, want lang niet al het erfgoed is op dit moment (goed) beschermd. Veel erfgoed is kwetsbaar, zeker nu de ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving zich in een steeds hoger tempo opvolgen. In het bijgaande omgevingsprogramma is aangegeven hoe we de komende tijd om willen gaan met het erfgoed in onze gemeente. We willen ons karakteristieke erfgoed niet alleen zo goed mogelijk beschermen, maar ook benutten. Ook willen we ons erfgoed meer bekendheid geven en de bewustwording van de waarde ervan vergroten.

1.2 Het omgevingsprogramma vormt een leidraad van de gemeentelijke taken omtrent erfgoed.

Dit omgevingsprogramma erfgoed is een uitvoeringsprogramma waarin staat met welke instrumenten, werkzaamheden, maatregelen en acties de gemeente haar erfgoeddoelen wil bereiken. Voor de taken die de gemeente op het gebied van erfgoed heeft, is dit programma de leidraad. De eerder opgestelde Erfgoednota is geactualiseerd en omgezet naar een omgevingsprogramma, zonder de inhoud te veranderen. Niettemin

heeft er wederom participatie plaatsgevonden met onder andere inloopbijeenkomsten. Ook nu waren de reacties positief en de ter inzage legging leverde één zienswijze op. Die was bovendien gericht op het vervolg van het omgevingsprogramma, namelijk bescherming van erfgoed als vervolg-maatregel in het Omgevingsplan. Het omgevingsprogramma erfgoed 2025-2030 vormt een uitvoeringsprogramma voor het gebruik, beheer, behoud en ontwikkeling van erfgoed met betrekking tot de gemeentelijke rol en taak.

1.3 De reactienota zienswijzen heeft geleid tot aanpassingen in het omgevingsprogramma.

Het ontwerp-omgevingsprogramma erfgoed heeft van 15 september tot en met 26 oktober 2025 ter inzage gelegen. Er is één zienswijze ingediend. Deze zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het programma. De aanpassingen die gemaakt zijn, staan in bijlage 2.

Toetsing aan Omgevingsvisie

In de omgevingsvisie is “Us Goud” benoemd. De eerstgenoemde kernkwaliteit daarin is “een gevarieerd landschap met een rijke cultuurhistorie; waardevolle landschapsstructuren en -elementen, monumenten, beschermde stads- en dorpsgezichten en ander erfgoed”. Us Goud is zo belangrijk dat we het willen behouden en gebruiken als vertrekpunt bij ontwikkelingen. Aan die visie moet invulling worden gegeven. Hoe dat kan worden gedaan staat in dit omgevingsprogramma erfgoed. De maatregelen uit dit omgevingsprogramma dragen bij aan de doelen die zijn opgesteld in de omgevingsvisie.

Kanttekeningen en risico's

Enkele programmaonderdelen worden in een specifieke notitie uitgewerkt.

Sommige onderwerpen uit het omgevingsprogramma kunnen op een later tijdstip eventueel nog leiden tot extra kosten waarvoor budget moet worden aangevraagd. Dit behelst in ieder geval de uitwerking van de prioriteiten ‘gemeentelijke monumentenlijst’ en ‘uitrol SOM’. Daarom zal in de uitwerking van deze onderdelen door middel van keuzes voor scenario's worden ingeschat óf en zo ja, hoeveel aanvullende budgetten nodig zijn en/of welke route daarvoor zou moeten worden genomen.

In die uitwerkingen zullen ook de (extra) FTH taken en daaraan verbonden kosten inzichtelijk worden gemaakt en op welke wijze uitvoering kan worden gegeven aan vergunningverlening en het bijbehorend toezicht en handhaving. Ook dit kan nog leiden tot extra kosten waar op dit moment nog geen duidelijkheid over wordt of kan worden gegeven. Dit heeft invloed op in hoeverre bepaalde programmaonderdelen uitgerold kunnen worden.

De uitvoeringsparagraaf van het omgevingsprogramma is afhankelijk van ambtelijke capaciteit.

Als het omgevingsprogramma erfgoed definitief wordt vastgesteld zonder uitbreiding van de ambtelijke capaciteit, dan zal de werkdruk zodanig toenemen dat de zorgvuldigheid, de kwaliteit en snelheid bij de uitvoering van de erfgoedtaken in het geding komen. Ook zullen enkele wensen en ambities uit het programma niet, of pas later gerealiseerd kunnen worden dan in de uitvoeringsparagraaf van het omgevingsprogramma staan vermeld.

Financiën

Aan het vaststellen van het omgevingsprogramma erfgoed zelf zijn in directe zin geen financiële consequenties verbonden.

Daar waar in het programma acties staan die – afhankelijk van de invulling – extra financiële middelen zouden kunnen vergen, zal dit voor dat onderdeel (o.a. gemeentelijke monumenten, kerkenvisie) in een afzonderlijke notitie worden uitgewerkt en ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd. Dit omgevingsprogramma omvat wat dat betreft alleen het kader waarin die notities worden aangekondigd.

Vervolg en planning

- Presentatie It Petear op 7 januari 2026.
- It Beslút op 29 januari 2026: conform of via een amendement wensen en bedenkingen.
- Indien sprake van een amendement wensen en bedenkingen, deze aandachtspunten verwerken in het definitieve omgevingsprogramma.
- Vaststelling van het omgevingsprogramma erfgoed door het college + terugkoppeling richting raad.
- Publiceren van het omgevingsprogramma erfgoed + communicatie over de vaststelling.
- Na vaststelling starten met de uitwerking in notities van onderwerpen uit het omgevingsprogramma die aan de raad zullen worden voorgelegd.

Communicatie + Participatie

Participatie heeft – onder de Erfgoednota – onder andere plaatsgevonden door middel van bijeenkomsten met stakeholders. Ook heeft er behandeling in It Petear plaatsgevonden. Het stuk dat met behulp van deze

participatie is opgesteld, is vertaald naar een omgevingsprogramma erfgoed. Het participatietraject is doorgezet door het ontwerp-omgevingsprogramma ter inzage te leggen. Tijdens de periode van de ter inzage legging (15 september t/m 26 oktober 2025) zijn inloopbijeenkomsten gehouden op 2 oktober in Kollum en op 7 oktober in Dokkum. Hiervoor waren raadsleden, stakeholders en andere belangstellenden uitgenodigd. Er is één zienswijze ingediend (zie reactienota), die net als het merendeel van de reacties op de inloopbijeenkomsten was gericht op het beschermen van (de omgeving van) erfgoed. Dit beschermen kan alleen in het Omgevingsplan. Daarin legt de gemeente vast wat ze van waarde vindt in regels. De aangedragen cultuurhistorische waarden zoals dijkcoupures, molenerven, buitendijks erfgoed e.d. zullen daar in meegenomen worden. Het beschermen van erfgoed via het Omgevingsplan is meegenomen in de uitvoeringsparagraaf.

Daarnaast heeft er interne communicatie plaatsgevonden. Het omgevingsprogramma erfgoed behelst voor een groot deel in feite een 'interne werklĳst' en vormt de 'kapstok' voor alle interne clusters waar erfgoed een onderdeel van is. Deze collega's zijn uitgenodigd om mee te denken over het omgevingsprogramma en hebben kunnen reageren op het concept. Na vaststelling dient het programma binnen de ambtelijke organisatie goed te worden gecommuniceerd en als leidraad te worden gehanteerd.

Bijlagen

1. Concept omgevingsprogramma erfgoed 2025-2030;
2. Reactienota ontwerp-omgevingsprogramma erfgoed.

Dokkum, 16 december 2025

Burgemeester en wethouders van de gemeente Noardeast-Fryslân,

de secretaris, H.J.C.M Verbunt MBA

de burgemeester, mr. J.G. Kramer

De raad van de gemeente Noardeast-Fryslân,
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 16 december 2025;
gelet op het bepaalde in artikel 3.4 van de Omgevingswet;

Besluit:

Geen wensen en bedenkingen kenbaar te maken over het concept omgevingsprogramma erfgoed.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Noardeast-Fryslân in zijn openbare vergadering d.d. 29 januari 2026.

De raad voornoemd,
de griffier,

de voorzitter,

mr. S.K. Dijkstra

mr. J.G. Kramer